

Asia: VM119:00/2018

Selvitys keinoista ehkäistä kotitalouksien velkaantumista

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot mietinnöstä

Kuluttajaliitto suhtautuu myönteisesti tavoitteeseen löytää keinoja, joilla kotitalouksien ja yksityishenkilöiden liiallista velkaantumiskehitystä voidaan hillitä. Ylivelkaantumisella on merkittäviä vaikutuksia sekä yksilöön, velkaantuneen lähipiiriin, että koko yhteiskuntaan ja kansantalouteen.

Kuluttajaliitto on yhtä mieltä valtiovarainministeriön asettaman työryhmän kanssa siitä, että viranomaisten keinovalikoimaa luotonannon ja velkaantumisen liiallisen kasvun hillitsemiseksi tulee monipuolistaa. On perusteltua kohdistaa toimia myös muihin luotonantajiin kuin pankkeihin ja muihin luottolaitoksiin sekä asuntolainanannon lisäksi myös taloyhtiölainoihin ja kulutusluottoihin, koska kotitalouksien velkaantuneisuuden rakenne on muuttunut ja pankkisektorin ulkopuolisten lainanantajien merkitys on kasvanut. Erityisesti vakuudettomiin kuluttajaluottoihin liittyvä velkaantuminen ja myönnettyt velkamäärät ovat viime vuosina kasvaneet ja luottoja on saatettu myöntää myös jo ennestään heikon maksukyvyn omaaville henkilöille. Helppo lainarahan saanti on voinut johtaa ylivelkaantumiskiarteeseen ja pyrkimykseen itsenäiseen luottojen järjestelyyn uusilla, korkeakorkoisilla ja -kuluisilla luotoilla. On kuitenkin huomattava, että kuluttajaluottoja koskevaa sääntelyä on äskettäin uudistettu merkittävästi.

Kuluttajaliitto katsoo yleisesti, että makrovakaussäätelyn kehittämisen lisäksi on olennaista tarkastella velkaantumiskehitystä ja sen vaikutuksia jatkossa riittävästi myös yksilötasolla sekä etsiä kokonaisvaltaisia keinoja velkaantumisen hillitsemiseksi kiinnittämällä huomiota riittävään talousosaamisen tasoon ja sen jatkuvaan kehittämiseen. Lisäksi sosiaalisen luoton saatuutta kohtuullisena rahoitusvaihtoehtona tulee edistää valtakunnallisen kattavuuden ja kansalaisten yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

Huomiot keskeisistä ehdotuksista

Enimmäisvelkasuhde

Kuluttajaliitto suhtautuu sinänsä myönteisesti enimmäisvelkasuhdetta koskevaan ehdotukseen. Se rajoittaisi tehokkaasti kotitalouksien ottamien lainojen enimmäismäärää ja siten ehkäisisi ylivelkaantumista.

Kuluttajaliitto esittää kuitenkin huolen siitä, että ehdotettujen välineiden käyttöönotto mahdollisesti vaikeuttaisi ensiasunnon hankintaa sekä asunnon hankintaa erityisesti kasvukeskuksista. Se saattaa myös heikentää ihmisten kannustimia muuttaa työn perässä matalien asuntohintojen alueilta korkeampien asuntohintojen alueille – samalla se vaikeuttaa työvoiman saamista erityisesti matalapalkkaisille aloille ja heikentää siten ihmisten mahdollisuuksia saada tarvitsemiaan palveluita. Lisäksi ehdotetut välineet voivat rajata osassa Suomea jopa osan keskituloisista sekä yhden hengen talouksista kokonaan omistusasumisen ulkopuolelle ja vaikutukset voivat ulottua myös asuinalueiden eriytymiskehitykseen. Myös kokonaisvarallisuuden ja tosiasiallisen maksukyvyyn huomioiminen on olennaista ja kokonaisuuden tulee huomioida elämäntilanteiden vaihtelut tarjoamalla riittävästi poikkeusmahdollisuuksia ja joustoja. Ottaen huomioon edellä mainittu, Kuluttajaliiton mielestä näitä vaikutuksia pitää arvioida jatkovalmistelussa perusteellisesti.

Asuntolainojen enimmäistakaisinmaksuaika

Kuluttajaliitto kannattaa ehdotettua asuntolainojen 25 vuoden enimmäistakaisinmaksuaikaa, varsinkin kun ehdotuksessa sallitaan mahdollisuus myöntää rajoitetusti myös yli 25 vuoden asuntolainoja. Ehdotettu joustovara sallii lainanantajalle mahdollisuuden ottaa huomioon sellaiset lainanhakijakohtaiset tekijät, jotka puoltavat yli 25 vuoden pituisten lainojen myöntämistä. Erityisesti pääkaupunkiseudun erityistä asuntomarkkinatilannetta on syytä pohtia jatkovalmistelussa. Mikäli lainan enimmäispituutta koskeva sääntely on täysin joustamatonta, se voi pahentaa kuluttajan talouden ongelmia, mikäli kotitaloutta kohtaa jokin odottamaton tilanne esimerkiksi avioeron tai terveyden osalta.

Taloyhtiölainat

Kuluttajaliitto yhtyy työryhmän näkemykseen, jonka mukaan taloyhtiölainojen pitkät lyhennysvapaat laina-ajan alussa heikentävät kuluttajien kykyä arvioida asumisen todellisia kustannuksia ja saattavat houkuttaa osan ihmisistä ostamaan maksukykyynsä nähden liian kalliin asunnon. Yksittäisten kuluttajien tarve lyhennysvapaisiin tulee järjestää pääosin heille myönnettävien asuntolainojen kautta, jolloin joustovara voidaan muokata asiakkaan tarpeen ja taloudellisen tilanteen mukaan. Taloyhtiölainan suuri osuus kuukausittaisista menoista ei tarjoa samankaltaista joustoa. Kuluttajaliitto katsoo lisäksi, että uudiskohteiden markkinointiin ja taloyhtiölainojen todellisten hoitomenojen ilmoittamisen tulisi olla yhtenäistä ja kuvata kuluttajalle selkeästi kohteen arvioidut kuukausittaiset kokonaismenot kaikki kuluerät huomioiden mahdollisimman realistisen arvion perusteella.

Kuluttajaliitto kannattaa myös uudisrakentamista varten myönnettäville taloyhtiölainoille ehdotettua 60 enimmäisluotto-osuutta. Ehdotus hillitsisi kotitalouksien velkaantuneisuuden kasvua ja taloyhtiölainoista asunto-osakeyhtiön osakkaille aiheutuvia riskejä, kuten korkojen nousua,

yksittäisen osakkaan tarvetta lyhennysvapaille ja osakkaiden viimekätistä yhteisvastuulle taloyhtiön lainasta.

Muut ehdotukset

Kuluttajaliitto kannattaa luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisteriin merkittyjen toimijoiden valvontavastuun siirtoa kokonaisuudessaan Finanssivalvonnalle. Ehdotus selkeyttäisi tilannetta ja tehostaisi valvontaa.

Antti Rinteen hallituksen ohjelmassa todetaan, että positiivinen luottorekisteri otetaan käyttöön hallituskauden aikana. Kuluttajaliiton mielestä positiivisen luottotiedon käyttäminen luoton myöntämistä harkittaessa mahdollistaa nykytilannetta paremmin sen, että luottojen kokonaismäärä ei ylitä hakijan maksukykyä.

1. Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

2. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

-

3. Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

-

4. Laki eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä

-

5. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 5 luvun 1 §:n ja 7 luvun 1 §:n muuttamisesta

-

6. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta

-

Oikeusministeriön asetus kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävistä oletuksista

-

Pessi Paula
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

